

Sprawozdanie

Komisji budżetowej o zamknięciu rachunków fundacyi
ś. p. Stanisława hr. Skarbka za rok 1896.

Wysoki Sejmie!

Przekazane Komisji budżetowej sprawozdanie Wydziału krajowego charakteryzuje zamknięcie rachunkowe za rok 1896 w sposób następujący:

A. Zamknięcie rachunkowe.

Na rok 1896 preliminowano w majątku obrotowym:

dochody netto w sumie	290.813 zł. 04 ct.	
wydatki " "	293.239 " 57 "	
przewidziano przeto niedobór		2.426 zł. 53 ct.

Zamknięcie natomiast rachunkowe daje:

rzeczywiste dochody brutto w sumie	460.678 zł. 41 ct.	
" wydatki " "	451.710 " 04 "	
z czego nadwyżka		8.968 zł. 37 ct.
Z tego wynik od budżetu korzystniejszy o		11.394 zł. 90 ct.

Na cyfrę tę składają się lepsze od budżetu wyniki rzeczywiste

w 6 rubrykach łącznie na	35.335 zł. 61 ct.	
gorsze natomiast wyniki		
w 4 rubrykach razem	23.940 zł. 71 ct.	
z czego, jak wyżej, wynik korzystniejszy o		11.394 zł. 90 ct.

Gdy się jednak zważy, że w roku tym wzrosły pożyczki

fundacyi o	24.100 zł. — ct.	
okaże się wynik mniej korzystny o	12.705 zł. 10 ct.	
że zaś wartość zapasów z końcem roku wzrosła o	8.720 " 56 "	
toż ostateczny skutek gospodarki w r. 1896, niedobór w kwocie		3.984 zł. 54 ct.

Korzystniejsze od budżetu wyniki dają głównie gmach teatralny (8.576 zł. 66 ct.), spłata pożyczek (24.431 zł. 03 ct.) i Zakład w Drohowyżu (1.130 zł. 96 ct.); niekorzystniejsze przede wszystkim dobra ziemskie (17.570 zł. 31 ct.).

Wyniki te cyfrowe wyjaśnia kuratorya fundacyi Wydziałowi krajowemu w sprawozdaniu z dnia 28. czerwca 1897. Z wyjaśnienia tego wypada, że korzystniejszy od budżetu wynik z dochodów gmachu teatralnego, spowodowały głównie niepreliminowane, a ściągnięte w roku 1896 zaległości czynszowe od byłych lokatorów.

Zaległości te bowiem wynosiły z końcem roku 1895 kwotę 18.535 zł. 42 ct., skutkiem zaś spłaty (3.170 zł. 28 ct.) i odpisu (415.71 zł.) obniżyły się z końcem roku 1896 do sumy 14.949 zł. 43 ct.

Jeśli się zważy, że w roku 1894, zaległości z czynszów gmachu teatralnego wynosiły tylko 7.940 zł. 26 ct., to widać, że działalność kuratoryi w ściąganiu tych zaległości w roku 1896 małą tylko część zdołała powetować grzechów, popełnionych w roku 1895. Jakkolwiek w tegorocznym sprawozdaniu Wydziału krajowego nie ma wzmianki o poleceniach, jakich z tytułu niedbałego ściągania tych zaległości kuratorowi nie oszczędzał, to jednak zeszłoroczne sprawozdanie komisji budżetowej bardzo o tem przemawia wyraźnie co do czasów dawniejszych, a akta Wydziału krajowego świadczą, że Wydział krajowy w usiłowaniu swoich, które sprowadzić były powinny lepszy rezultat za rok 1896, nie ustawał. Skutek jednak tak samo nie dopisał, jak nie dopisał i w roku przeszłym.

Co do korzystniejszego od budżetu wyniku rubryki „Spłata pożyczek“ (24431.03 zł.) nadmienić należy, że długi fundacyi w tym roku o 24.100 zł. wzrosły.

Pomyślniejszy od budżetu o 1.130 zł. 96 ct. wynik gospodarki samego zakładu w Drohowyżu tłumaczy sprawozdanie Dyrekcyi bardzo szczegółowo. Ponieważ do podanej właściwie kwoty, chcąc utrzymać ścisły obraz gospodarki zakładu, dodać jeszcze należy 478.10 zł., o jakie wykazana z końcem 1896 wartość zaległości czynnych i remanentów przewyższa tęże wartość z początkiem roku, toż wypadnie całe zaoszczędzenie w zakładzie 1609 zł. 06 ct.

Z 17 rubryk budżetu zakładu 10 dają razem łączne zaoszczędzenie w kwocie	5.904 zł. 79 ct.	
7 rubryk przekroczenia łącznie	4.295 „ 73 „	
	z <td>ąd zaoszczędzenie jak wyżej</td> 1.609 zł. 06 ct.	ąd zaoszczędzenie jak wyżej

Wszystkie pozycye tak zaoszczędzeń jak i przekroczeń są bardzo szczegółowo motywowane w sposób, który zupełnie zadowala.

Najważniejszą pozycyę z pomyślnych przedstawia folwark z nadwyżką (wobec budżetu) 2.489.86 zł. a czystym zyskiem 3.075.68 zł. Największą cyfrę z pozycji gorszych wobec budżetu wykazują warsztaty w kwocie 1.955.37 zł., których czysty zysk wynosił 2.428.93 zł.

Stan utrzymywanych sierot i prebendaryuszów z dniem 31. grudnia 1896 był następujący :

1. sierot chłopców	220
2. „ dziewcząt	137
3. prebendaryuszy	45
4. prebendaryuszek	40
	razem . 447 osób

Utrzymanie jednej osoby kosztowało średnio 61.78 ct. dziennie, czyli 225 zł. 50 ct. rocznie, t. j. o 2 ct. dziennie więcej niż w roku 1895.

Znaczną bardzo, wobec preliminarza niekorzystną cyfrę 17.570 zł. 31 ct. jako wynik gospodarki z dóbr ziemskich spowodowała ta okoliczność, że pierwszą półroczną ratę czynszu dzierżawnego za rok 1896 w łącznej sumie 19.886 zł. Rada administracyjna uchwałą z 6. lipca 1896 rozłożyła dzierżawcom do spłaty w równych ratach półrocznych do końca trwania dzierżaw.

Inne pozycye drobniejsze wyjaśnia kuratorya w sposób zadowalający.

Stan majątku fundacyi z końcem roku 1896.

Ozysty stan czynny majątku zarodowego (dobra i realności, kapitały, fundacyjne) łącznie	3,117.513 zł. 43 ¹ / ₂ ct.
w porównaniu ze stanem z końcem 1895	3,086.574 „ 14 ¹ / ₂ „
	wypada przyrost o 30939 zł. 29 ct.

W majątku obrotowym ubywa	8.626 zł. 06 ct.
„ własnej asekuracji ubywa	5.550 „ 74 „
razem ubytku	14.176 zł. 80 ct.

Natomiast przybywa:

We funduszu Władysława hr. Skarbka	4.060 zł. 67 ct.
„ „ emerytalnym	640 „ 67 „
razem przyrosło	4.701 zł. 34 ct.
Cały przyrost	35.640 zł. 63 ct.
Od tego ubytek	14.176 „ 80 „
Cały przyrost majątku w r. 1896	21.463 zł. 83 ct.

Dla dopełnienia obrazu podaje się jeszcze poniżej cyfry czystego dochodu z dóbr fundacyjnych w latach 1894, 1895 i 1896.

D O B R A	Czysty dochód					
	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
1. Kulików	2426	04	2761	02 $\frac{1}{2}$	2097	86
2. Brzozdowce	22958	62	24105	98	21116	07
3. Drohowyże	27064	11	25273	75	23941	45
4. Opary	8612	08	3366	22	66	28
5. Ostałowice	1034	51	2892	21	1172	50
6. Roźniatów	3061	53	6975	57	7090	71
7. Smorze	6801	61	16689	09	13174	41
8. Żabie	9790	05	7752	15	22821	—
9. Żydaczów	10570	85	9961	01	5324	74*)
10. Przedsiębiorstwa w dobrach	—	—	—	—	874	36
Razem	92319	40	99777	00 $\frac{1}{2}$	87029	93
Po strąceniu wydatków „Rozmaite“	407	42	3231	03	6157	16
Pozostaje czysty dochód	91911	98	96545	97 $\frac{1}{2}$	80872	77

Wynika z powyższych rubryk, że w roku 1895, wzrósł czysty zysk z dóbr wobec roku poprzedzającego o 4.633 zł. 99 $\frac{1}{2}$, natomiast w roku 1896 spadł wobec roku 1895 o 15.673 zł. 20 $\frac{1}{2}$ ct., czyli o 16·2%, a nawet wobec słabszego niż 1895 roku 1894 jeszcze się obniżył o 11.039 zł. 21 ct.

Cyfry zawarte w powyższych rubrykach, przedstawiają dziwną mieszaninę, z której trudno wyrobić sobie wyobrażenie jasne bez osobnych wyjaśnień. Podczas gdy bowiem

*) t. z., że w Żydaczowie wydatki większe od dochodów o 5.324 zł. 74 ct., czyli wynik gospodarki w tych dobrach niedobór w tej wysokości.

cyfry niektórych dóbr zdawałyby świadczyć o pewnej normalności gospodarki, jak n. p. Kulików, Brzozdowce i Drohowyże, to w innych dziwne występują zmiany. Opary n. p. statecznie upadają, Smorze i Żabie silnie przedstawiają skoki, Żydaczów w roku 1896 wykazuje niedobór 5.324 zł. i przedstawia się wobec obu lat poprzednich gorzej z górą o 15.000 zł.

Nie ma wątpliwości, że gospodarcze wyniki dóbr ziemskich z roku na rok w cyfrach czystego zysku zmieniać się mogą bardzo znacznie, a to i na korzyść, przez sprzedanie n. p. wyjątkowo znaczniejszej partii lasu, lub i na niekorzyść przez włożone inwestycje lub klęski elementarne. Pożądaniem jednak byłoby, ażeby w takim razie pozycje bardzo cyframi rażące, wyraźnie bywały wyjaśniane, a nie zadowalano się przygodną wzmianką, n. p. o budowie folwarku w Żydaczowie, którą umieszczono w rubryce zupełnie innej. Wyjaśnienia takie dopiero umożliwią Komisji budżetowej zorientowanie się, czy zachodząca na oko nienormalność jest rzeczowo uzasadnioną, czy też wynikiem nieprawidłowej gospodarki.

Wyraża przeto komisja budżetowa życzenie, ażeby na przyszłość znaczniejsze różnice w cyfrach czystego zysku bywały wyraźnie i we właściwym miejscu uzasadniane.

Dla ułatwienia poglądu na gospodarkę fundacji w ostatniem dziesięcioleciu (od roku 1886) posłużą cyfry następujące:

Czysty stan czynny majątku fundacji wynosił w roku 1886	<u>3,247.736 zł. 53¹/₂ ct.</u>
W następnych 10 latach stan ten zmieniał się tak, że w latach 1887, 1888, 1889, 1890, 1895, 1896 majątku przybyło razem łącznie	142.853 zł. 75 ct.
W latach zaś 1891, 1892, 1893, 1894 ubyło	81.047 „ 84 „
czyli w owych 10 latach przyrosło	<u>61.805 zł. 91 ct.</u>

Charakterystyczny jednak obraz gospodarki w roku 1896 przedstawiają należności czynne w rubryce dóbr fundacyjnych. Należności te wynosiły z końcem roku 1895 razem kwotę

z końcem zaś 1896 urosły do	36.157 zł. 80 ct.
zwiększyły się w jednym roku przeto o	<u>57.153 „ 08 „</u>

Kwota należności czynnych z końcem 1896 roku, rozkłada się na pojedyncze dobra w sposób następujący:

1. Kulików zalega kwotą	7.293 zł. 28 ct.
2. Drohowyże „ „	8.250 „ 76 „
3. Opary „ „	5.669 „ 22 „
4. Ostałowice „ „	4.378 „ 17 „
5. Roźniatów „ „	10.910 „ 52 „
6. Smorze „ „	5.313 „ 34 „
7. Żabie „ „	655 „ 62 „
8. Żydaczów „ „	13.281 „ 87 „
9. przedsiębiorstwa w dobrach	32 „ 72 „
10. tytuły rozmaite	1.367 „ 58 „
razem jak wyżej	<u>57.153 zł. 08 ct.</u>

Wydział krajowy sprawozdanie swoje kończy uwagą, która zestawiona z uwagami roku zeszłego, całą grozę sytuacji maluje w słowach krótkich, lecz dla każdego, który doniosłość wspaniałej fundacji odczuwa tem boleśnieszyszych, ileż mimo całych starań Wydziału krajowego trudno nabrać z nich wiary w pomyślny skutek.

W roku bowiem zeszłym Wydział krajowy polecał kuratorowi, ażeby wszelkiego rodzaju zaległości ściągala pod osobistą odpowiedzialnością kuratora, zaznaczając zarazem, że czuwać będzie i nie dopuszczać do dalszych tego rodzaju niewłaściwości.

Rezultatem działalności kuratora było wzmożenie się zaległości z dóbr w jednym roku 1896 o blisko 21.000 zł. t. j. 26% czystego dochodu z tegóż roku.

Wobec takiego wyniku roku 1896, Wydział krajowy zaważwał kuratora do „rozwinienia jak największej energii w ściąganiu zaległych czynszów, uczynił go osobiście majątkowo odpowiedzialnym za straty, jakieby fundacya z tego powodu ponieść mogła,

a zarazem oznajmił, że w razie, jeżeliby zamknięcie rachunków za rok 1897, nie wykazało pod tym względem stanowczego zwrotu na lepsze, t. j. jeżeliby wszystkie zaległości dzierżawne oprócz tych, które dotychczasowemi uchwałami Rady administracyjnej zostały rozłożone na raty, nie były umorzone, musiałby Wydział krajowy odmówić Zarządowi fundacyi absolutoryum ze złożonych rachunków.

Oświadczenie to Wydziału krajowego Komisya budżetowa bierze do wiadomości, wyrażając zarazem od siebie gorące życzenie, ażeby Wydział krajowy, mając na oku doniosłość fundacyi z całą surowością skorzystał z przysługujących mu praw wobec gospodarki, która fundacyę krzywdzi materyalnie a w opinii kraju i moralnie coraz bardziej a to do tego stopnia, że wątpliwość rodzić się zaczyna, ażali w ogólności na podstawie tyloletnich doświadczeń w obecnym składzie rzeczy fundacya może działać skutecznie w myśl intencji wspaniałomyślnego fundatora. Zdaniem komisji budżetowej jedynie pociągnięcie kuratora do materyalnej odpowiedzialności za oczywiste straty, które płyną z nieudolnej a wskutku niekorzystnej dla instytucyi gospodarki, mogłaby sprawę zmienić na lepsze. Komisya budżetowa licząc przeto na to, że Wydział krajowy na wypapek dalszego trwania obecnego nader niepomyślnego stanu rzeczy odmówi Zarządowi fundacyi absolutoryum i wyciągnie z tego praktyczne, wobec kogo należy, kousekwencye, przedstawia następujące wnioski:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o zamknięciu rachunków fundacyi Skarbkowskiej za rok 1896.
2. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby spowodował Zarząd fundacyi nie tylko do dokładnego wyjaśnienia przekroczeń preliminarza, czy to w kierunku dochodów, czy rozchodów, ale nadto do wyraźnego wytłumaczenia rażących, a, bez osobnego wyjaśnienia niezrozumiałych różnic, jakie przedstawiają w latach tuż po sobie następujących cyfry czystych dochodów pojedynczych dóbr fundacyjnych.
3. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu użyć wszelkich najsurowszych nawet z przysługujących mu środków, któreby opłakany stan dzisiejszy usunęły i sprawiły, ażeby przyszłe zamknięcia rachunkowe dawały nie tylko arytmetyczny obraz wyniku gospodarki, lecz były jednocześnie wyrazem poprawy rzeczowej
4. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby przez rzeczoznawców zbadał sposób administrowania i stan obecny gospodarstwa szczególnie leśnego w majątkach należących do fundacyi skarbkowskiej.

We Lwowie dnia 28. stycznia 1898.

Przewodniczący:
Biliński.

Sprawozdawca:
Jan Rotter.

